

ТРИНА ХОДАК

ЛЮДСЬКИЙ ЗАРОБІТОК

ДАНИЛО ЩЕРБАКІВСЬКИЙ:

СИЛЬВЕТА УКРАЇНСЬКОГО
МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯ

Видавець
Олександр
Савчук

Видавець Олександр САВЧУК
ХАРКІВ-КИЇВ • 2020

*За безкорисливу допомогу у виданні цієї книги дякуємо
пані Наташі Блейзер, Валентині Подгорній та Благодійному фонду «ДАР»*

Ходак І. О.

X 69 Людський заробіток. Данило Щербаківський: силвета українського мистецтвознавця / Ірина Ходак. — Харків–Київ : Видавець Олександр Савчук, 2020. — 546 с., 461 іл., 16 с. кольор. іл.

ISBN 978-617-7538-49-2

Монографію присвячено знаному науковцю Данилові Щербаківському (1877–1927), якому судилося стати емблематичною постаттю українського мистецтвознавства й музейництва першої третини ХХ ст. На широкому джерельному матеріалі реконструйовано біографію вченого, продемонстровано нерозривний зв'язок його практичної (музейної, науково-організаційної, пам'яткоохоронної, педагогічної) і власне дослідницької діяльності; визначено основні напрями, теми та методи його студій; за проблемно-тематичним принципом проаналізовано мистецтвознавчий доробок і тим самим встановлено місце у вітчизняній науковій традиції, розкрито причини трагічного фіналу — самогубства у Дніпрових водах.

Книжку адресовано насамперед науковцям (мистецтвознавцям, історикам, етнологам, культурологам), але, сподіваємося, вона стане в пригоді всім, хто цікавиться історією української культури та її непересічних дослідників.

В оформленні обкладинки книжки використано силвету Данила Щербаківського з межигірською вазочкою в руках, виконану Георгієм Нарбутом 1919 року, з колекції *Національного художнього музею України*, а форзаців — світлину Всеукраїнського історичного музею ім. Т. Шевченка 1928 року зі збірки *Музею історії м. Києва*. На фронтиспісі розміщено силвету Данила Щербаківського (з додатком його факсиміле) роботи Георгія Нарбута, світлина якої відкладалася в архівних наукових фондах рукописів і фонозаписів *Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України*

УДК 7.072.2(477)Щербаківський

ISBN 978-617-7538-49-2

© Ходак І. О., текст, 2020

© Видавець Олександр Савчук, 2020

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	6
ПЕРЕДМОВА	9
ВСТУП	13
<i>Історія наукового розроблення проблеми</i>	13
<i>Джерельна база дослідження</i>	42
Розділ I. ПЕРЕЛОГИ ДОЛІ ДАНИЛА ЩЕРБАКІВСЬКОГО	51
Спадок предків	53
Учись, моя дитино дорога	69
Шлях, на якому робітників мало	83
Шарварок уманського гімназійного життя	95
Нещасливі суперниці археології	107
Пішо, кінно, поїздом і пароплавом	119
Сумував тільки за роботою	157
Легалізований штаб української громадськості	178
Найавторитетніший знавець	200
Не можна зрікатися й одної роботи	222
Велика справа заховання культурних цінностей	246
Доброго слова зерно	273
Крик змученої душі	311
Розділ II. МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ДАНИЛА ЩЕРБАКІВСЬКОГО: ТЕМИ, ІДЕЇ, МЕТОДИ	349
Образотворчий доробок Тараса Шевченка	351
Народне мистецтво	363
<i>Картина «Козак Мамай»</i>	366
<i>Килимарство</i>	381
<i>Писанкарство</i>	390
<i>Селянське хатнє малювання</i>	391
Сакральне мистецтво	397
<i>Дерев'яна церковна архітектура</i>	397
<i>Іконопис. Символіка й іконографія сакрального мистецтва</i>	411
<i>Мистецтво книги. Золотарство</i>	448
Портретне малярство	465
Єврейське мистецтво	483
Концепція історії українського мистецтва	501
Замість висновків	508
Додаток. Основні опубліковані праці Данила Щербаківського	512
Іменний покажчик	519
Географічний покажчик	535